

כתב עת מבית "הלכה ומסורה" • חדש אב תשפ"ה • גיליון נ"ח • שנה ה' • mosera7156287@gmail.com
מפעל "ארחות הלכה" מוסדות "שובי נפשי" תכב"ץ

דבר מו"ר ראש המוסדות

מו"ר כה"ר הגאון המקובל רבי עזריאל מנצור שליט"א
ראש מוסדות "שובי נפשי" תכב"ץ

לדמותו של גאון רבני תימן בדור האחרון מרן רבינו יוסף צובירי זיע"א

אותה גלות קשה והרדיפות, עם כל זה לא משו מתוכה. וכל אותה התורה וההנהגה בחיבור אחד, שמשו להם לאור ולדרך חיים, דור אחר דור עד הגיעם לארץ אבות.

זכה המארי לקבל את כל אותה התורה וההנהגה הנפלאה בשלימות, מהיום הראשון אשר נכנס ללמוד את הלמידה הראשונה. אם זה של ההגיה והפסוק, ועד למידת המשנה, התלמוד, ספרי הפסיקה, וספרי הקבלה והמחשבה. **כל אלה** היו למארי לקנין בשלימות. **זכות זאת** אשר עמדה וזכה בה המארי, היתה כתוצאה מהחכמה והתבונה אשר נחן בהם, ועמל עם אותם המדות והתכונות, לזכות לשלימות התורה, בצירוף השקידה וההתמדה בעסק התורה, ובאי הסחת הדעת ממנה. ושיוון הלמידה עם הדבקות בה, וההתחברות הנפשית אל כל הנושאים הכתובים בתורת משה ובדברי חכמי ישראל. **ובכך שלט שליטה מופלאה בכל מכמני התורה**, כאשר הם מתלווים עם בהירות המחשבה, כושר ההבנה והרעיון המצורף אל השכל הזך. **ובלימודו את הסוגיות שבתלמוד** יש זמנים שהוביל את מהלך ההבנה בסוגיה באופנים שונים. אם זה בקו חשיבה של חכמת הפילוסופיה, בציון כל תנא ואמורא כיצד הבין והוביל את מהלך הסוגיא. או אם זה על פי המונחים של חכמת הקבלה, להעמיד כל תנא ואמורא בהבנת המהלכים. ומשם הביא ראיות בסיסיות, להעמיד את היסודות הכתובים בספרי הזוהר וחכמת הקבלה, ואת הבנת אותם היסודות. ולבסוף הגישה והחשיבה ההלכתית והפסיקה היוצאת ממהלך סוגיית התלמוד.

תכונות אלו שניחן בהם, הביאו את המארי להעלות על הכתב דברי תורה אשר עסק בהם מקטנותו. אפילו כאשר היה בגיל הפעוטות, ישב והעלה את לימודיו על נייר כתיבה. ולפעמים מחוסר נייר לכתיבה, העלה את דבריו על קרטונים המשמשים לחפיסת סיגריות, אשר מצאם מושלכים ברחובות העיר. וכאשר ניתח בדעתו את ערך הכתיבה והשפעתה גם על אחרים, התמסר אליה ביתר שאת. אם זה בעניינים כלליים, או בדברים שעמדו על הפרק. ובכל אלו העיתים צמוד הוא אל ריבותיו, מאורי הדור גדולי התורה ומורי ההוראה, אשר חסה בצלם וגדל על ברכם יום יום שעה שעה, מיום שעמד על דעתו. וכל מוצא פיהם היו לו לנר לנגד עיניו, ללכת על פי דבריהם אשר היו אצורים באופן פלאי בזכרונם העצום. **וכתוצאה מכך** נמצא הוא במרכז מעגל השאלות והתשובות, אשר העסיקה הבני מארי בקהילת צנעא, ואז מתוך קנאה לתורת משה וחכמי ישראל, נוטל יוזמה ומצורף אליו את בני המארי בלילה אחת, להביא להעתקת אותו הספר. ואחר כך התמסר בצורה מאוד מיוחדת, עם כל אותם התכונות הנזכרות לעיל, כדי להשיב עליו. והשלים את כתיבת התשובות לספר, כאשר היה בגיל שמנה עשרה שנים. והיה לו זה הספר הראשון מפרי עמלו אשר יצא מתחת ידו, וקראו **"אמונת ה"** מלבד מספר תשובות ראשונות שכתבם רבו המובהק מארי סעיד, ומובאים בספר. **כל מעיין רשום**

מצינו בגמרא יומא דף לח ע"ב, אמר רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין, עמד ושתלן בכל דור ודור. שנאמר, כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל. עכ"ל.

אמר הנביא "מגיד מראשית אחרית" והיינו שהידיעה של הקדוש ברוך הוא, הן בבריאיה והן בנבראים, הוא בכל עניין ועניין. הן בפרט הקטן ביותר שיש, והן בכלל הכולל הגדול ביותר שקיים. **ופשוט** כי היא ידועה ופרוסה לפניו יתברך, מה תהי באחריתו של הדבר. וכבר מתחילת ראשיתו והמצאות הקיומית שלו, היא ידועה בכל התהליך עד סוף המעשה, הכל גלוי וידוע לו, ובמחשבה תחילה. **ועניין זה** הוא מימות עולם טרם הבריאיה, ובראשית הבריאיה, ועד אשר הארץ תבלה ושמים כעשן נמלחו. וזה אף על פי שענין נתינת הבחירה היא ביד האדם, מסיבת נתינת יצר הטוב ויצר הרע בבריאיה ובנבראים, אשר תכלית נתינתם בנבראים היא כדי לתת שכר טוב לעושי רצונו, ועונש לעוברי רצונו. וראה הקדוש ברוך הוא כי התוצאה הנמשכת ממעשה זה של נתינת הבחירה ביד האדם, אזי אותם השלימים אשר יגיעו למדרגה זו של צדיק יהיה מניינם מועט ביחס

לכללות הנבראים. על כן לא הביא את כללות הצדיקים בדור אחד, אלא עמד ושתל את הנשמות של אותם אשר עתידים לעמוד בנסיונות העולם הזה, ולעבוד אותו יתברך עבודה תמה ושלמה כדי להגיע לשלימות, והם אשר יגיעו עד לאותה המדרגה אשר האיש הזה יוגדר בה על ידי הקדוש ברוך הוא צדיק. אזי הקדוש ברוך הוא מששת ימי בראשית, העלה במחשבתו יתברך להביא את אותה הנשמה לאותו דור אשר הוא יתברך עושה עמהם חסד, ושתל את אותו הצדיק באותו דור להיות להם לעמוד מגן על אותו הדור, וכן להיות לעמוד אש המוביל לפני העם את דבר ה', מצוותיו ותורתו.

כזה היה מורנו ורבנו הגאון הגדול מעוז ומגדול הפטיש החזק המאור הגדול במלוא המובן של הגדרים הנזכרים, ועוד כיוצא בהם **מורנו ורבנו מארי יוסף צובירי זצוק"ל**. אשר הקדוש ברוך הוא מששת ימי בראשית, ייעד את אותה הנשמה הגדולה ששכנה בקרבו, לבוא בדורינו זה להאיר בה ליהדות בכללה, ובפרט ליהדות תימן. **וכפי שמצינו** בלשון המדרש רבה בראשית שאמרו בזה הלשון: בתחלת ברייתו של עולם, צפה הקדוש ברוך הוא משה קרוי טוב, ועתיד ליטול את שלו מתחת ידיהם, היינו מתחת ידי המלאכים להביא להם לישראל את התורה.

מארי זכה נולד וגדל בסביבתם של אנשי קודש, הנושאים פניהם אל אל עליון. גאוני עולם בתורה ובהנהגה, אשר כל תורתם והנהגתם השתלשלה והגיעה אליהם בקבלה שלמה ואמיתית, איש מפי איש מאותם אנשי המדות בעלי תואר וצורה, ממשה רבנו ועד אנשי כנסת הגדולה. אשר תורתם הנהגתם וצורתם, השפיעה על כלל היהדות. והגולים אל ארץ התימן נטלו את אותה שלימות, התפארת של התורה וההנהגה, אל הגלות, ודבקו באותה התורה ובהליכותיה, והלכו בה כל ימיהם למרות כל

מלפני השליט, ושבקחיים לכלחי, ולא הגיעו חיוויי לימחייאבותיו.

אשרי עין ראתה את הודו והדרו, גדולתו, צדקותו ויושרו, הליכותיו הליכות אלי מלכי בקדוש, בנועם ובאצילות נפלאה. צורתו ומראהו כמלאך משרת, ובכל צעד ושעל שמו יתברך המוצב לפניו, הוא מאיר לגד עיניו. ושמיו יתעלה הוא אשר סולל לו את הדרך, אם זה דרך החשיבה והפסיקה או ההנהגה. **סוף דבר** בעת פטירתו אמרתי שלא זכה שום אחד מהבני מארי שקמו ליהודי תימן, להספיד את כל גדולי הרבנים במשך ימי שנות חייו, כפי אשר זכה המארי. אם זה גם בהיותו בחור בתימן, ומכל שכן בארץ ישראל, כאשר הכל התנהל על פי מארי. ולכן דעתי היתה שאין איש אשר יכול לעמוד לשאת קינה והספד על מארי, וזה הקו אשר רציתי להוביל בנשיאת מיטתו אל בית מועד לכל חי, בית החיים. ואף על פי שהחשיבה היא מאוד נכונה אצל המכירים והיודעים, אבל גברה ידם של אלו שרצו לשמוע דברי הספד.

ועד כאן באו דברי בקצרה, על איש ענק רוח, אשר ליווה את יהדות תימן כל ימי חייו, ומסר את נפשו לכל צרכי הציבור, לתת להם את ההרגשה האבהית של מנהיג משכמו ולמעלה, מורם מכל העם, ונושא את המשא עמם בכל דבר שבקדושה, להתוות להם דרך בחשיבה ואמונה, לעודד ולרומם את צעירי הצאן, להביא אותם למדרגת ההנהגה וההוראה, ולהיות שותף עמם בעת שמחתם ובעת עצבם, ועזב אותנו והלך למנוחות בימי עצב על חרבן הבית, והריגתם של חכמי ישראל תלמידיהם וקהלם. תנצב"ה וזת"ל אכ"ר.

ותלמיד חכם הלומד בעיון את תוכן הכתיבה בספר הנזכר, רואה כיצד מתגלים הכשרונות אשר ניחן בהם המארי ברהיטות הכתיבה, בהירות הלשון, הסגנון הקולח, השפה העשירה, והשכל הישר בעיון הדברים. אשר על ידם הוא מביע את הדברים, אשר העלו חכמי ישראל בספריהם. **וכפי מלאכתו** אשר עשה וכתב בשאר החיבורים אשר יצאו מתחת ידו, אם זה על התכלאל, או בתשובותיו, או על הפרשה, או פירושו על התלמוד, כפי שאמר לי שכאשר לימד תלמוד בחברתם של חכמי תימן שהיו עמו בתל אביב, למדו שמנה עשרה מסכתות על הסדר, וכתב חידושים עליהם. אם זה בגליונות התלמוד, ואם זה בדפים אשר הניח אותם בתוך דפי הגמרא. הכל מכתב עליו יד ה', ומלתו על לשונו. ואחז תמיד בקנה הכתיבה, ואפילו בזמנים הקשים לפני הפטירה, השתדל להוסיף פרט כזה ואחר בכתיבתו.

מארי ראה את אחת המטרות הגדולות והנעלות אשר נשלחה נשמתו לעולם הזה, והוא עניין כתיבת הפירוש על סדרי התפלה, כשליחות שמימית. וההשגחה העליונה היא אשר הביאה אותו אל מלאכה זו, כדי להוכיח את יסודות ומקורות נוסח התפלה של רוב כלל יהודי תימן. **וכאשר סיים מארי** את החיבור על סדר התפלה של כיפור, והבאתו אל הדפוס, אמר לי "הרב עזריאל, אני השלמתי את מלאכת הכתיבה, אני כבר יכול ללכת מהעולם הזה, אל עולם שכולו טוב" **כאשר שמעתי** מילים אלו יוצאת מפי מארי, אמרתי לו עדיין יש לנו מלאכה רבה בעשייה, יש עבודה על התלמוד, ועוד עניינים. ענה לי, אתה צודק, אבל המילים אשר הוציא מארי מפיו היו כשגגה היוצאת

מרן הגר"י צובירי - מדור מיוחד לרגל חצי היובל להסתלקותו

שביבי הוד מתולדותיו הנהגותיו והליכותיו של "איש הא-להים" גאון רבני תימן בדור האחרון מרן רבינו יוסף צובירי זיע"א

יושב ומוסיף וכותב, וראשו שקוע ואין הוא משים לבו למבטים שסביבו.

אש קדש בערה בלבו של הילד הרך, נקשר הוא בעבותות של אהבה ל"מנורה הטהורה" הלא הוא ראש הישיבה "כמוהר"ר סעיד אלעזירי", אשר החדיר בו דרך הלימוד, הנהגה, ומסורת אבות. אותה אש לווהטת, היא זו שדחתו ליטול קולמוס וקלף. אם יציץ מאן דהוא לתוך הדפים אשר כתב, יראה כיצד מעלה הוא על הכתב מנהגי הישיבה המשקפים באופן כללי את מסורת רוב

יהודי תימן, ומבסס מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים, בטוב טעם ודעת כאחד מגדולי הרבנים. נפשו של הילד לא ידעה שבעה, הספריה הגדולה בישיבה, לא מלאה את סיפוקו די הצורך. אם שמע כי לאיש פלוני יש בביתו ספר שעוד לא חזו עיניו, היה מתדפק על דלתו ומבקש בהשאלה את הספר למספר ימים, מספרים אלו דלה עוד ראיות ומובאות למנהגים ודינים אשר ביסס.

אך מה ילד יום, שמא יצטרך לשאת בעול הפרנסה כשיגיע לגיל הנערו, ואבדה שכיית חמדה.

קדש לה'

סמטאות הרובע היהודי בעיר צנעא שוממות כמעט, השעה שעת בקר מוקדמת מאד או שמא שעת ליל

הורתו ולידתו

הנער יעקב צובירי ועמו נערה בת טובים אשר מתעתדים הם לבא בקשרי נישואין, מהלכים בסמטאות העיר ירושלים, בואכה ביתו של רבי יהודה פתיה, יעקב הנער אשר עלה לארץ הקדש לא מכבר, שם פעמיו לבקש ברכת הרב לנישואין.

הביט בהם הרב ופנה אל יעקב הצעיר ואמר לו, לא זו בת זוגך המיועדת. סע לתימן שם נמצאת המיועדת לך. ואכן ארז מטלטליו, חזר לתימן ושם בא בקשרי נישואים עם שמעה בת ר' סאלם מגארי ע"ה.

ותהר שמעה אשת יעקב ותלד בן, ביום חג השבועות שנת התרע"ו זמן מתן תורתנו, ויהי בהמולו ויקרא שמו בישראל "יוסף".

במעלליו יתנכר נער

לא חזון נפרץ היה לראות ילד קט כבן עשר שנים, מחטט ונובר בספריות הישיבה הגדולה "בית אלאוצטא". מה לו ולילד עול ימים ולספרים שאף גדולים ממנו בשנים אינם יודעים מה טיבם, שמא מרפרף הוא בלבד ונהנה מעיסוקו בדברים של גדולים. ומה גדלה הפליאה כי הנער מחזיק קולמוס ופיסות נייר, והוא יושב ומעתיק מספר פלוני, סוגרו ומחזירו, פותח ספר אחר ומצטט אף ממנו. ואח"כ

בצנעא שבת־ימן. לכן התרגלנו לקרא לו בתוארו הנעלה ולא בשמו. כי שמו היה למעלה מתוארו, גבוה ונעלה מאיתנו.

בכל הארץ יצא קום

שמעו יצא בכל ארץ תימן כפוסק מוסמך, ובעודו כבן עשרים ואחת שנה בלבד, נשלחה אליו שאלה

מאת חכמי העיירה רצאבה, בה מכתירים אותו הרב התחכמון, פעמון זהב ורמון, אשר זרחה עליו אורה, ותופע עליו נהרה, גודר גדר ועומד בפרץ, והוכיח במישור לענוי ארץ, החכם השלם כמוהר"ר יוסף ׳ן יעקב אלצבירי יצ״ו.

הכל מעלין לא״י

בשנת התש״ד הגיע רבינו ארצה, הוא ורעייתו עברו תלאות שונות, קשיי פרנסה העיקו על רעייתו, ורבינו שלא הסכין למלאכה יצא לבקש עבודה, ומצא את עצמו כמגיש דליי מלט אל הפועלים, במלאכה זו עסק יום אחד בלבד, וכל גופו דאב וחלה למשך כמה ימים, הקבלן אשר העסיקו בא לבקרו ואמר לרעייתו ״בעלך חלקו בתורה ולא במלאכה״ ואכן מסרה נפש הרבנית למען יוכל להמשיך בעמל התורה כל ימיו.

מינוי לרבה של תל אביב רבתי

תוך זמן לא רב יצא שמעו בתל אביב רבתי, והוא החל להרביץ תורה ברבים במסירת שיעורים ולימוד תלמוד לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, עד כי בשנת התשמ״ג והוא בן ל״ו שנים נתמנה בהשתדלותו של רבי אברהם חייבי, לרבה הראשי של יהדות תימן בתל אביב, ולימים שימש למעשה כרבם של יהודי תימן בכל רחבי הארץ כפי שהכתירו מרן הגרע״י ״רבה של יהדות תימן״ הצעה להצטרף למועצת חכמי התורה

תורה מחזרת אחר אכסניה שלה, כנגד כל הסיכויים אחר חילון מכוון של רבים מבני יהדות המזרח, זעקו הכותרות ״להחזיר עטרה ליושנה״, ובד בבד עם הקמת תנועת ש״ס הקים מרן הגרע״י זצוק״ל את ״מועצת חכמי התורה״ כשהוא קורא אל הדגל את ״מארי יוסף צובירי״ ידידו לשמש כחבר מועצת חכמי התורה [אגב את הערצתו למארי יוסף ביטא הגרע״י במכתב אשר פנו אליו בנוגע להקמת ב״ס לבנות לעדה התימנית ושם הוא מייעץ למנות את

מאוחרת מאד, כך או כך לא רבים הם המשכימים קום בשעה זו, למעט כמה ת״ח שאצה להם הדרך לפתוח כבר בשעה זו בעמל התורה, וממהרים הם לשערי הישיבות הנפתחים בעת הזאת, בתוכם עלם צעיר כבן י״ד שנים אשר גילו הצעיר וקומתו התמירה סימן היכר לו בין המשכימים, מהלך הוא בזריזות שקוע

בספר שבידו, שהושאל מאחד הגבירים, צריך הוא להספיק לסיימו ולזכרו על פה כי שאל הוא עמו. מפעם לפעם מרים את עיניו להימנע ממכשולי הדרכים, אצה לו הדרך להיכנס בשערי ״הישיבה״ לעמל יומו. עסוק הוא הנער כעת בחיבור ״שורש החיים״.

ובכן זהו עדיין הנער הנזכר, כבר תואר לו ״מארי יוסף צובירי״, דבר

נדיר עד בלתי מצוי שנער בגיל צעיר שכזה יכובד בתואר ״מארי״, כבר מריצים לו שאלות על דברי הלכה ומנהג. אם עלה החשש שמא כשיגדל יצטרך לצאת לסבלותיו לעזור בכלכלת הבית, כפי רוב ככל הנערים בעת ההיא. סבבה ההשגחה העליונה אשר הועידה אותו להיות רב רבנן, ומלאכתו מלאכת התורה הקדושה, אביו ומארי

יוסף עמר (אטוחנה) תמכו בו והסירו מעליו עול הפרנסה. והגשימו את משאת נפשו לקיים בעצמו ״שבתי בבית ה׳ כל ימי חיי״. ניצל הוא מתנה זו עד תומה, וכבר הוא בקי בחדרי תורה, ש״ס בבלי וירושלמי, ראשונים ואחרונים.

בן שש עשרה לתורת הסוד

אש להבת שלהבת של

אמונה יוקדת מפעמת בנער, נכנס הוא בגיל שש עשרה לנבכי תורת הסוד, לבו הטהור נרעד לשמוע על רוחות כפירה במחנה, כנגד דברי חכמי ישראל בסודות ועמקי התורה (מעשה פלאי על כניסתו ללימוד הסוד ראה בהקדמתו לשורש החיים). ובעוד מחפשים חכמי הדור מי שילמד תועי רוח בינה, ויראו כי יוסף והוא אך בן ט״ב שנים וכבר נשתלם בחכמה זו, בקשוהו לכתוב וליישב למען חזק את בדק הבית. ואכן בגדלו ישב וכתב את חיבורו ״אמונת ה״, אשר השלימו והוא כבן י״ט שנים.

בן י״ח לחופה

הנער ״מארי יוסף צובירי״ בא בברית הנישואין עם הרבנית יהודית גיאת, שתספר לימים ״מארי, כך הכרנו את דמותו הענקית, מאז זכיתי להכירו

ואף לפועלי נקיון שנקרו בדרכו, מרן רבינו היה מגיע לבית הכנסת מוקדם, ולאחר שהתיישב במקומו הראוי לו, הגיעו אחריו לשבת ב"מזרח" עוד כמה רבנים ותלמידי חכמים. בכל פעם שהגיע אחד מהם, נעמד הרב לכבודם מלוא קומתו, עם כל שמונים שנותיו ויותר, על אף שהם היו קטנים ממנו בחכמה ובמנין.

"מוכרח שיש בהם ניצוץ"

מרן רבינו כאב את דרדור המצב הרוחני כאן בארץ הקדש, ולפיכך הרבה לחזק ולעודד את צעירי הצאן להתקרב לאבינו שבשמים.

רבים מהסובבים אותו מספרים עד היום בערגה כיצד ידע לקרבם אל התורה באהבה.

לפנינו מעשה אחד אשר שח בנו רבי אברהם הי"ו. כי פעם בחג השבועות היו נערים ברחובות שכולם היו יראים מהם והם תפסו מנהג ליצים בהשפרכות מים וזריקת ביצים, ואברהם הבן מתחנן לאביו אנא בא נלך מדרך עוקפת, אך רבינו בשלו נלך בדרך הרגילה ולא יארע מאומה, ואכן כאשר עבר רבינו התביישו למראה הרב והטמינו את עצמם מפניו, וכששאלו בנו כיצד יתכן הדבר ענהו "בני מוכרח שיש בהם ניצוץ", נענה אנן, אמת כי ניצוץ יש לכל יהודי, אך לא כל אחד יכול למצוא את הניצוץ ולהבעירו.

מאמרותיו

על מה שאמרו חז"ל (סוטה כא.) תורה אגוני מגנא בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה מצוה דוקא בעידנא דעסיק בה. ביאר רבינו בדרך צחות כי לימוד תורה מגן בין אם ילמד מסכת פסחים בפסח בין אם ילמד מסכת פסחים בסוכות וכן ע"ז הדרך, יהא בידך מצוות ת"ת. אך אם תשב בסוכה בפסח היינו "לא בעידנא", לא יהא בידך כלום.

על מה שאמרו חז"ל (סוכה כא:) שיחת חולין של ת"ח צריכה לימוד תלמוד' ביאר רבינו בדרך צחות שהלא ת"ח אין להם מה לשוחח בענייני חולין אלא הכוונה שאף אם אינם מדברים בענייני לימוד מ"מ אומרים הם אחד לרעהו דרך חיזוק "צריך תלמוד" היינו צריך ללימוד ולהספיק עוד כי התורה רחבה מארץ מידה ורחבה מיני ים.

מרן רבינו זיע"א לנשיא מאחר "אשר למפורסמות אין צריך ראייה לגדולתו ולכח השפעתו על בני העדה". מרן רבינו נמנע בהשיבו אינני מוכן להתעסק בפוליטיקה ויהי מה.

יְקַנֶּה לך חבר

הפורה ביותר מבין חכמי תימן בדור האחרון הוא מרן רבינו זיע"א אין מקצוע בתורה שלא הניח ברכה אחריו, אם בחיבוריו בהלכה ומנהג "שורש החיים" אמ"ת ויצ"ב "ויצבור יוסף בר" אם בדקדוק "מסורת מדויקת" "מסורת מפורשת", אם בתורת הסוד

"אמונת ה'" אם בישראל עם סגולה "אמת ואמונה" אם בדרשות רבות וכתביו על הש"ס שפורסמו מהם מעט מזעיר ועוד רבים בכתובים.

בור סוד שאינו מאבד

טיפה

במכון "שובי נפשי" בירושלים מברכים על המוגמר זה עתה סיים מו"ר ראש המוסדות לההדיר את אחד מספרי חכמי ספרדכתלמיד נאמן מביא הוא את הספר אל

הקדש פנימה, והנה פלא, רבי עזריאל באיזה ספר מדובר, משנקב בשם הספר מיד החל מצטט לשונות מן הספר על פה באמרו ספר זה שאלתי מאחד מן הגבירים והיה אצלי שבת אחת ולמדתי מרישא עד גמירא. ומאותה פעם אחת היה הספר אצור במוחו בלשונו עד סוף ימיו.

פעם בעת רצון שח מרן רבינו כי במוחו אצורים למעלה מחמש מאות ספר על פה מכריכה לכריכה.

פניו כפני אליהו

כל חכמי ישראל שאך פגשוהו הרבו להתפעל ממנו עד אין קץ, רק דוגמא נזכיר כי בשבת חתן של כה"ר הגאון רבי עמרם קרח שליט"א, נכח מרן זיע"א ונכח שם גם חכם בן ציון אבא שאול, ובראותו את רבינו אמר למרן הגר"ש קרח צוק"ל "פניו כפני אליהו".

הנהגותיו

"שתהיו עמלים בתורה"

עמלו בתורה היה ללא לאות, לעיתים כשטרדה את מוחו קושיא, לא אבה לעזוב את הקושיא ולא נפנה לצרכי הגוף עד שמצא יישוב או כיוון ליישב את הקושיא. כך פגשו פעם כה"ר הגאון רבי אברהם אריה מבאי ביתו ותלמידיו, שבא לבקרו אחר תפילת ערבית ורבינו היה חבוש מטפחת רטובה על מצחו ועדיין לא אכל מהבקר דבר היות והוא עסוק בקושיא שאינה נותנת לו מנוח, ומאחר וראשו כבר כואב ממאמץ קשר מטפחת לראשו.

"עניו מאד"

מרן רבינו היה מקדים שלום לכל אדם, אף לילדים

לוח הלכות ומנהג קהילות קדש תימן - חודש אב

על פי הלכות ומנהגים - הלכה ומסורה

א' אב - שבת קדש וראש חודש - פרשת מטות מסעי

למנהג הבלדי קוראים פרשת מטות לבד, וראה מה שכתבנו לעיל. **חילוקי המברכים:** מ"ב מסעות של פרשת מטות, יש אחרונים שכתבו שאין להפסיק בהם שהוא כנגד שם מ"ב. ויש שנהגו כן, אך המנהג הרווח שמפסיקין בהם. **הפטרה:** מפטירים את הפטרה השניה מתלת דפורענותא, למנהג השאמי "שְׁמַעְנוּ דְּבַר ה'", ולמנהג הבלדי "חֲזוֹן יִשְׁעֵיהּ". אף שחל ראש חודש אב להיות בשבת, אין מפטירים "השמים כסאי" אלא הפטרת "שמענו" בשאמי או "חזון" בבלדי, שאין משנים הפטרות "תלת דפורענותא" מכח הפטרה אחרת כלל. וברוב קהילות תימן לא נהגו להוסיף פסוק ראשון ואחרון מהפטרת השמים כסאי, ויש מקצת קהילות שנהגו בזה.

דינים הנהגים מראש חודש אב

מיעוט בשמחה: משכנס אב ממעטין בשמחה, והיינו שאין שמחים בו כלל. ולכן מי שיש לו דין ומשפט עם גוי, אם יש ביכולתו ידחהו עד ר"ח אלול, ולכל הפחות עד אחר ת"ב. מראש חודש אב עד לאחר התענית, ממעטים בכל עסק שיש בו שמחה, ועל כן אסור לבנות בנין של שמחה, כגון בית חתנות לבנו, או בנין שאינו מוכרח לו רק להרווחה. או לצבוע את כתלי הבית לשם נוי. וכן נטיעה של שמחה כגון לצל, לירח טוב, לנוי, אסורה. וכן אין עוסקין במשא ומתן של שמחה כגון קניית כל כסף או צרכי חתונה [ויש להחמיר בזה גם בכל קניית בגד חדש כדלהלן], אך לצורך מצוה, כגון לצורך נישואין למי שלא קיים מצוות פריה ורביה, הכל מותר. וכן אם זה דבר האבד, כגון שנודמן לו לקנות צרכי חופה במחיר מוזל, ואם ימתין לאחר תשעה באב יפסיד ממון, מותר לקנותם. **אין לתקן** או לקנות או ללבוש בגדים חדשים מראש חודש עד התענית, וכבר נתבאר (בהלכות חודש תמוז) שהמנהג לימנע מן החדשים מ"ז בתמוז. אך מותר לקנות בד עד מנת לתפוך אחר ת"ב. בגד ישן שנקרע מותר לתקנו [ויש מחמירים בזה]. **אכילת בשר ושתיית יין:** מנהג קהילות אשכנז וספרד להימנע מאכילת בשר ושתיית יין מ"ח אב, אבל ברוב קהילות תימן לא נהגו לימנע מכך אף בשבוע שחל בו ת"ב, מלבד בסעודה המפסקת שאסורה באכילת בשר ושתיית יין מן הדין. וכמו כן השחיטה נמשכת כסדרה כשאר ימים. ויש מקומות שהפסיקו לשחוט בשבוע שחל בו ת"ב. **נישואין וסעודת שידוכין:** נישואין אינו אסור מן הדין אלא מראש חודש אב, אך נהגו לאסור כבר מ"ז בתמוז [כפי שנתבאר בהלכות חודש תמוז]. מותר לקדש אשה בלי סעודה, כדי שלא יקדמו אחר. וכל שכן שמותר לגמור שידוך. אבל אסור [מר"ח ואילך] לעשות סעודת שידוכין או אירוסין אפילו בלא ריקודין ומחולות, ודוקא סעודה ממש, אבל אם מביאים רק מיני מרקחת מותר, כי אין זה נקרא סעודה. **סעודת מצוה:** סעודת מצוה שאירעה בימים אלו, כגון ברית מילה, פדיון הבן, בר מצוה, סיום מסכת, מותר לעשות סעודה בבשר ויין, כיון שאינה סעודה של שמחה כמו סעודת נישואין. אך לא ישמיעו בהם כל זמר. **דיני שבעה שחל בו:** בשנה זו אין חלים דיני שבעה שחל בו כיון שט"ב חל ביום ראשון.

ח' אב - שבת קדש - פרשת דברים חזון ערב ת"ב

שבת חזון: מנהג תימן ללבוש בגדי שבת כרגיל, וכן שאר הדברים המיוחדים לשבת, כגון מפות שעל השולחנות, או פרוכת למי שנוהג לתלות פרוכת מיוחדת לשבת, מותרים גם בשבת חזון ואין ראוי לימנע מכך. **הפטרה:** מנהג השאמי להפטיר "חזון יִשְׁעֵיהּ", ומנהג הבלדי להפטיר "איִכָּה הָיְתָה לְזוֹנָה". **הכרזת התענית:** אין מכריזים בשבת על תענית תשעה באב, כיון שאיזה ידוע לכל. **הנהגת ערב ת"ב:** לא יטייל אדם בערב תשעה באב. אחר חצות היום כתב השתילי זתים (סי' תקנ"ט ס"ב) שרשאי אדם ללמוד דרכו לאו דוקא בדברים המותרים בת"ב, ותבוא עליו ברכה. וכן המנהג ללמוד בבית הכנסת מה שרגילים ללמוד כל שבת. **מנחה:** מקדימים להתפלל מנחה בעוד היום גדול, כדי שיסיפיקו לסיים סעודה המפסקת קודם שקיעת החמה. למנהג השאמי אין אומרים צדקתך, כדין מנחה הסמוכה ליום שאין בו נפילת פנים, בבלדי אומרים, כשם שנופלים על פניהם בט"ב. **סעודה המפסקת:** בסעודה המפסקת בשבת זו, מותר לאכול בשר ולשתות יין, ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו. ומכל מקום ישב בדאבת נפש, ולא ישב בסעודת חברים, ואם רגילים לשבת בכל שבת בחבורה, מותר לישיב אף בשבת זו. וצריך לסיים הסעודה מבעוד יום קודם שקיעת החמה. **חליצת המנעלים:** אין חולצים המנעלים ואין לובשים בגדי חול עד צאת השבת, ובצאת השבת אומרים 'ברוך המבדיל בין קודש לחול', וחולצים המנעלים ומחליפים לבגדי חול והולכים לבית הכנסת. ועל כן יש לאחר מעט את תפילת ערבית בליל ט"ב שחל במוצאי שבת, כדי שיהיה שהות לצבור להחליף בגדיהם ולחלוץ מנעליהם בביתם.

ט' אב - יום ראשון - תענית תשעה באב

דיני ת"ב

איסור אכילה: אחד אנשים אחד נשים חייבים להתענות. קטן פחות מגיל י"ג וקטנה פחות מ"ב, פטורים מן התענית. [ויש שנהגו להכנס בתענית שעות]. חולה שאין בו סכנה, פטור מהתענית. יולדת בתוך שלשים יום פטורה, לאחר שלשים יום, אם היא מרגישה בריאה חייבת. עוברות ומניקות, מתענות כמו ביום הכיפורים. **רחיצה:** רחיצה אסורה בת"ב, ואפילו להושיט ידו במים אסור. רחיצה לצורך הסרת לכלוך מותרת. מותר ליטול ידיו בבוקר ג' פעמים לסירוגין להוריד רוח רעה שעל ידיו. ולאחר שניגב ידיו והם לוחות קצת ואין בהם טופח להטפית, מעבירן על גבי עניו. - יש אומרים שמאחר שלא נוטלים ידיהם בבוקר אלא עד קשרי האצבעות, צריכים הכהנים לחזור וליטול עד פרק הזרוע. אך המנהג לסמוך על נטילת ידים שחרית או על הנטילה לתפלה, ואין חוזרים ליטול ידיהם עד פרק הזרוע. כהנים שצריכים ליטול ידיהם לעלות לדוכן במנחה, מותרים ליטול ידיהם עד פרק הזרוע. - מותר לרחוץ מאכל אף שהידים נרחצות גם כן, כיון שאין כוונתו להנאת רחיצה. **סיכה:** אסור לסוך את בשרו בכל דבר שסכים בו, כגון שמן, סבון, משחה. ודוקא סיכה לתענוג, אבל לצורך העברת לכלוך או לרפואה מותר. **נעילת סנדל:** אסור לנעול נעלים או

סנדלים של עור, אבל נעלים מבד או מעץ או גומי, מותר. ואם רק הרצועה שעשויה לאחוז את הרגל היא מעור, מותר. - המהלך במקום שיש בוץ וטיט, מותר בנעילת נעלי עור. **תשעה מ:** ת"ב אסור בתשעה מ. **לימוד תורה:** אסור לקרוא בתורה נביאים וכתובים, ולשנות במשנה במדרש ובגמרא ובהלכות ובאגדות, שנאמר "פקודי ה' ישרים משמחי לב". אבל מותר לקרוא באיוב ובדברים הרעים שבירמיה, ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך לדלגם. וכן מותר ללמוד מדרש איכה, אגדות החרבן, ספרי מוסר המעוררים לתשובה. אך אין ללמוד אותם בעיון ואין לישא וליתן עם אחרים, שעל ידי כך יבוא לידי שמחה. - מנהגינו שהתינוקות לומדים עם הגדולים בדברים המותרים. - מותר לקרוא את כל סדר התיקון שרגילים לומר בתפלה בכל יום, אך יש שנהגו בשחרית לדלג את כל התיקון. **שאיטל שלום:** אין שאיטל שלום בת"ב, ואם ע"ה נתן לו שלום ישיב לו בשפה רפה. בתכאליל מובא, שהרואה את חבירו בתשעה באב אומר לו 'תבושר בנחמת ציון, ומשיב 'ואתה תזכה לראות בבנין ירושלים, ויש מקומות שנהגו כן, אך בדרך כלל נהגו בברכות אלו רק במוצאי ת"ב. **עשיית מלאכה:** נהגו איסור מלאכה [דוקא במלאכה שיש בה שיהיו] בכל יום ת"ב מהלילה עד סוף היום, מלבד הקצבים ומוכרי צרכי סעודה שנהגו היתר מחצות היום. - כתיבה אסורה, אך בדבר האבד מותר לכתוב, ולכן אם אירע ששמע דבר חידוש, מותר לכתבו. **בשמים ועישון:** אסור להריח בבשמים או טבך. - נהגו לאסור עישון הנרגילה וסגירות כל היום, ויש שהקילו מחצות. **ישיבה על גבי קרקע:** יושבים על הארץ כאבלים עד תפלת המנחה, בין בבית הכנסת בין בביתו. מי שקשה לו לישיב על הארץ, יכול לישב על גבי כסא נמוך. - חולה או זקן או אשה מעוברת שקשה להם לישיב על גבי קרקע, יכולים לישב על כסא כדרכם. - מן הדין רשאי אדם לישן על מיטה בליל תשעה באב, ואין צריך לישן על הארץ, אולם יש לאדם להצטער בענין משכבו, שאם רגיל לישן בשני כרים ישן באחד, ויש שנהגו לישן מוטה על הארץ, ולהניח אבן מתחת הראש, אמנם אדם חלוש או נשים מעוברות, אינם חייבים בכל זה. **סדר ערבית של מוצאי שבת ליל ת"ב:** מאחרים תפלת ערבית כדי שיסיפיקו להחליף את בגדי השבת בבגדי חול. מברכים מראש מאורי האש אחר תפלת ערבית קודם קריאת איכה, ואת מברכים על הבשמים. נשים שאינן שומעות ברכת מאורי האש מבעליהן, יברכו ברכת מאורי האש בליל ט"ב לעצמן. **במרכז תימן** נהגו להתעטף בטלית [ישנה ובלויה ולא בטלית נאה] כמנהג האבלים בלא ברכה, ובדרום וצפון תימן נהגו שלא להתעטף. אין מדליקים תאורה בבית הכנסת, אלא תאורה מועטת בכדי שיוכלו לומר את הקניות על צד הדיוק. מסיירים את הפרוכת עד תפלת המנחה, ויש שהניחו במקומה בד שחור. ש"ץ מתפלל בשפה רפה כאבל. מוסיפים נחם [רחם] בברכת תשכון [ויש בשאמי שנהגו לומר נחם רק במנחה]. וענינו בשומע תפלה. מי שאינו מתענה אומר נחם ואינו אומר ענינו. בערבית אומר ש"ץ קדיש תתקבל [וכן מבואר בשת"ז] ויש בשאמי שנהגו שלא לומר קדיש כלל, ויש שנהגו לומר קדיש לעילא. אומרים איכה וקניות, אחר הקניות רבים נהגו לומר את מנין השנים לחרבן בית שני, ובשנה זו שנת התשפ"ה עברו 1957 שנים אומר 'היום אֶלְפִּי וְתִשְׁעֵי מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וְשָׁבַע שָׁנִים מִיּוֹם שֶׁנֶּחֱרַב וכו'. ויש שנהגו לומר גם את המנין לחרבן בית ראשון, ובשנה זו עברו 2447 שנים לחרבן בית א'. אומר ש"ץ אתה קדוש, קדיש דעתינו וכופל יתכלי מנא ג' פעמים. אחר סיום התפלה יש שנשארו לומר 'קִצְצֵת חֲנָה' אומרים ק"ש שעל המטה. **שחרית:** נטילת ידים עד קשרי האצבעות ומברך עט", בשאמי מברכים כל ברכות השחר, ובבלדי אין אומרים ברכת 'שעשה לי כל צרכי', ויש מהבלדי שנמנעו מלברך גם 'המעביר חבלי שינה', אין מניחים תפילין בשחרית, אך לענין עיתוף בטלית, מנהג מרכז תימן להתעטף בטלית ישנה בלי ברכה, ויש שנהגו לקשור את הציציות להראות שאינו לשם מצוה (ק"ק ביציא), ובדרום וצפון תימן רבים נהגו שלא להתעטף בטלית, רק ללבוש טלית קטן בלי ברכה. יש שאין אומרים התיקון, אומר ברוך שאמר ללא החזקת הציצית, במקום שירת הים אומרים האזינו, ש"ץ מתפלל בשפה רפה, אין אוחזים ומנשקים הציציות בק"ש, בחזרה בנוסח הקדושה בשאמי נהגו לומר נוסח 'נקדש את שמך' ויש שאמרו 'נקדישך' כרגיל. אין הכהנים נושאים כפים, ברכת שים שלום אומרה כרגיל, ויש שנהגו בשחרית לומר נוסח אחר 'עושה השלום ברכנו וכו'. למנהג השאמי אין נפילת אפים ואין אומרים למנחא אלא אך אפים, למנהג הבלדי אומרים. אומרים ספלות. פותחים היכל מניחים מפה שחורה מעל הס"ת, ויש שפרסו טלית שחורה על כל הס"ת שבהיכל, ויש שהניחו גם אפר על המפה [ויש שנהגו רק להסיר המפה מעל הס"ת], ואומר החזן הקניות המיוחדות לכך בבכיה ואנינה, בהוצאת הס"ת אומר החזן 'במקום אשרי' וכו', אין אומרים בריך שמה, העולה ראשון פותח כ"י שם ה' אקרא', ויש שנהגו שבמקום פסוק זה אומר 'הצור תמים פעלו וכו', וקורין שלשה בפרשת "כי תוליד בנים" ואין מסלסלים בנעימה כרגיל, השלישי למנהג השאמי אומר קדיש למנהג הבלדי אינו אומר קדיש. ומפטיר השלישי "אסוף אסיפם", יש להסיר את המטפחת השחורה מעל הס"ת קודם חזרתו להיכל, ויש שנהגו להשאירה עד מנחה. במקום יהללו אומרים על נהרות בבל. שאר התפלה כל מקום לפי מנהגו. אחר התפלה קוראין ספר איוב. **מנחה:** יושבים על הספסלים, מתעטפים בטלית ומניחים תפילין ומברכים עליהם, אל ארך אפים, קורין שלשה בפרשת ויחל, השלישי אינו אומר קדיש אלא מיד מפטיר בשובה ישראל, אומרים מי שברך והשכבנות, אין נפילת אפים במנחה [בבלדי יש שנהגו ליפול]. נהגו חזרת הש"ץ אומר פיוטי נחמו נחמו עמי בנעימת ימים נוראים. **ברכת הלבנה:** נהגו שלא לברך ברכת הלבנה עד מוצאי תשעה באב, מפני ששרויים באבלות, ובמוצאי תשעה באב מברכים ברכת הלבנה אף על פי שעדיין שרויים בתענית. - במוצאי ת"ב מברכים איש את רעהו 'תזכה לראות בנחמת ציון', וחברו משיב 'תזכה לראות בנחמת ציון וירושלים'. **הבדלה:** במוצאי תשעה באב מבדיל על הכוס ומברך ברכת הגפן וברכת המבדיל, ואינו מברך לא על הנר ולא על הבשמים. טעם קודם הבדלה במוצאי ט"ב וגם שכח להזכיר הבדלה בליל ט"ב, אין צריך לחזור ולהתפלל.

איגוד בני הישיבות "מסורת" ק"ק תימן

עשינו באתר צדקה

"שח כה"ר הגאון
רבי שלמה קרח זצוק"ל
כמה חדשים
קודם שנלב"ע
לפני שבע עשרה שנה
חשתי כאבים עזים,
לא יכלתי לתפקד לגמרי,
ביקשתי מהנהג
שקודם שניסע לביה"ח
ייקח אותנו
לציונו של הרב,
בתוך דקות ספורות
כל הכאבים התפוגגו
לא היה טעם להמשיך
לבית החולים
ועד היום לא טיפלתי
בבעיה הזו כי איננה"

אי"ה ביום ראשון ב' אב התשפ"ה
יומא דהילולא של מורינו ורבינו עטרת ראשינו
גאון רבני תימן בדור האחרון

ניתן להעביר
שמות לתפילה
עד
יום חמישי כ"ח תמוז
0583200334
בין השעות
14:00-14:30
או למייל

mosera7156287@gmail.com

מרון רבינו **יוסף צובירי** זצוקל"ה
נתכנס לעצרת תפילה וזעקה לישועת הכלל והפרט

על ציונו הקדוש

בבית החיים ירקון - תל אביב

(גוש 6 אזור 9 שורה 16)

בשעה 18:30

אשר נודע כמקום המסוגל לרפואה שלימה, זיווגים, וזש"ק
ורבים נושעו בתפילתם
בהשתתפות גדולי תלמידיו שיעתירו בתפילה

גדרה	ראש העין	אלעד	רחובות	בעז"ה יצאו אוטובוסים
יציאה בשעה 17:30 0556748235	יציאה בשעה 18:00 בדיוק 0583200334	יציאה בשעה 18:00 בדיוק 0504100599	יציאה בשעה 17:30 בדיוק 0583200334	מקומות שמורים (בתאום מראש)
דרכי הגעה				
ראש העין קו 27 או 37 ומשם קו 21 או 21א (נסיעה כחצי שעה)	בני ברק קו 92 82 20 לתחנה ביה"ח בלינסון ומשם קו 21 או 21 א לבית העלמין (כ-20 דקות בסה"כ)	ירושלים קו 427 מתחנה מרכזית קומה 3 רציף 319 לכוון תחנת רכבת קרית אריה משם קו 21 א' לבית החיים ירקון (כשעה נסיעה)		